

Na osnovu člana 36. stav 1. tačka 3. Zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe („Službeni list SFRJ”, br. 55/78), Savezni komitet za rad, zdravstvo i socijalnu zaštitu propisuje

U P U T S T V O
O NAČINU UZIMANJA UZORAKA ZA VRŠENJE ANALIZA I SUPERANALIZA NAMIRNICA I
PREDMETA OPŠTE UPOTREBE

1. Uzimanje uzoraka za vršenje analiza namirnica i predmeta opšte upotrebe, radi ispitivanja zdravstvene ispravnosti tih namirnica i predmeta, vrši se na način i pod uslovima koji su određeni ovim uputstvom.
2. Radnici u organu uprave nadležnom za vršenje nadzora nad zdravstvenom ispravnošću namirnica i predmeta opšte upotrebe (u daljem tekstu: ovlašteni radnici) uzimaju uzorke za vršenje analiza namirnica i predmeta opšte upotrebe u prisustvu predstavnika organizacije udruženog rada ili Druge organizacije. odnosno u prisustvu sopstvenika ili drugog lica koji samostalno učestvuju u proizvodnji ili prometu namirnica ili predmeta opšte upotrebe.
Ako se vrši nadzor nad zdravstvenom ispravnosti namirnica ili predmeta opšte upotrebe kojim se uvoze, ovlašteni radnici uzimaju uzorke u prisustvu odgovornog radnika u carinskoj službi.
3. Uzorak za vršenje analiza namirnica ili predmeta opšte upotrebe uzima se, po pravilu, u dva primjerka. Ako lice iz tačke 2. stav 1. ovog uputstva to zahtjeva, ovlašteni radnik dužan je da uzme i treći primjerak uzorka koji zajedno sa jednim primjerkom zapisnika o uzimanju uzoraka, ostavlja na čuvanje onome čije su namirnice, odnosno predmeti opšte upotrebe od kojih su uzorci uzeti.
4. Uzorci za vršenje analiza namirnica i predmeta opšte upotrebe uzimaju se tako da u što većoj mjeri predstavljaju prosječan sastav cjelokupne količine namirnica. odnosno predmeta opšte upotrebe od kojih se uzimaju.
5. Broj uzoraka za vršenje analiza određuje se zavisno od stanja namirnica. odnosno predmeta opšte upotrebe zatečenog prilikom uzimanja uzoraka i od njihove količine i vrste kao i od mjesta i datuma njihove proizvodnje.
6. Svaki uzorak namirnica, odnosno predmeta opšte upotrebe mora se uzeti u količini koja je dovoljna za vršenje potrebnih analiza.
Najmanja količina uzoraka pojedine namirnice i najmanja količina uzorka pojedinog predmeta opšte upotrebe određuje su u Listi I, koja je odštampana uz ovo uputstvo i čini njegov sastavni dio.
7. Od namirnica i predmeta opšte upotrebe koji se nalaze u rasutom stanju. a koji nisu homogeni, uzorci se uzimaju sa više mjesta i mješačem (postupkom četvrtanja) dobivaju se prosječni uzorci za vršenje analize.
Postupak četvrtanja sprovodi se tako što se izdvojena količina namirnica odnosno predmeta opšte upotrebe rasporedi u obliku kvadrata na ravnoj i čistoj površini, dijagonalno razdjeli na četiri jednaka dela i od svakog dela uzimaju se uzorci sa suprotnih strana. Četvrtanje se ponavlja sve dok se ne dobije najmanja količina uzorka za vršenje analize predviđene ovim uputstvom.
8. Od namirnica i predmeta opšte upotrebe, koji se nalaze u vrećama, buradima, sanducima ili drugim sličnim velikim sudovima, uzorci se uzimaju sa vrha, iz sredine i sa dna ambalažne jedinice u kojoj se nalaze. Ako su te namirnice, odnosno ti predmeti nehomogeni, uzimaju se posebni uzorci od svakog homogenog dela i postupkom četvrtanja dobiva prosječan uzorak, za vršenje analize.
9. Uzorak namirnica iz tačke 8. ovog uputstva uzima se, i to:
 - od količine do 5 ambalažnih jedinica — iz svake ambalažne jedinice;
 - od količine od 6 do 10 ambalažnih jedinica — iz svake treće ambalažne jedinice;
 - od količine od 11 do 100 ambalažnih jedinica — najmanje iz 6 ambalažnih jedinica;
 - od količine od 101 do 500 ambalažnih jedinica — najmanje iz 10 ambalažnih jedinica;
 - od količine od 501 do 1000 ambalažnih jedinica — najmanje iz 15 ambalažnih jedinica;
 - od količine od 1001 do 2000 ambalažnih jedinica — najmanje iz 25 ambalažnih jedinica;
 - od količine preko 2000 ambalažnih jedinica — najmanje iz 50 ambalažnih jedinica;
10. Uzorak predmeta opšte upotrebe iz tačke 9. ovog uputstva uzima se, i to:
 - od količine do 1000 ambalažnih jedinica — najmanje jedan uzorak iz 4 ambalažne jedinice;
 - od količine od 1001 do 10.000 ambalažnih jedinica — najmanje 2 uzorka iz 10 ambalažnih jedinica;
 - od količine preko 10.000 ambalažnih jedinica — najmanje po jedan uzorak iz svakih 10.000 ambalažnih jedinica.
11. Od namirnica i predmeta opšte upotrebe, koji se proizvode ili stavljaju u promet u originalnom pakovanju, uzimaju se uzorci, i to:

- ako je pakovanje do 1 kg — 1 do 5 uzoraka od količine od 1000 pakovanja, a po jedan uzorak na svaku dalju količinu od 1000 pakovanja;
 - ako je pakovanje preko 1 kg — 1 do 5 uzoraka od količine od 2000 pakovanja, a po jedan uzorak na svaku dalju količinu od 1000 pakovanja.
12. Od predmeta opšte upotrebe koji se proizvode ili stavljaju u promet u rolnama dužim od 2 m (folije, hartija, za pakovanje i sl.), uzorci se uzimaju tako što se sa početka, iz sredine i sa kraja rolne iseku trake od po 5 cm preko cele širine rolne s tim da površina uzorka iznosi najmanje 1000 cm².
- Od predmeta opšte upotrebe koji se proizvode ili stavljaju u promet u tablama (lim, plastične mase, gume i sl.), uzorci se uzimaju tako što se sa sva četiri ugla i iz sredine table iseku delovi s tim da površina uzorka iznosi najmanje 100 cm²,
13. Uzorci zrnastih namirnica i namirnica u prahu pakuju se u papirne ili plastične kese, kartonske kutije i sudove od stakla ili pečene gline.
- Uzorci namirnica u tečnom ili žitkom stanju pakuju se u staklene ili plastične sudove, koji se zatvaraju čistim i suvim zatvaračem.
- Uzorci namirnica u čvrstom stanju ili u komadima pakuju se u hartiju, pergament-hartiju ili u plastične folije.
- Uzorci namirnica u smrznutom stanju pakuju se u sudove koji obezbeđuju da se uzorci, do vršenja analize, održavaju u smrznutom stanju (suvi led, kaseta-frižideri i sl.).
- Uzorci mesa i proizvoda od mesa pakuju se u pergament-hartiju, plastične folije i sudove od stakla ili pečene gline.
- Uzorci hleba i peciva pakuju se u dvostruki omot od hartije.
- Odredbe st. 1. 2. i 3. ove tačke shodno se primenjuju na pakovanje uzoraka predmeta opšte upotrebe.
14. Ambalaža i drugi materijal i pribor za uzimanje i pakovanje uzoraka namirnica i predmeta opšte upotrebe moraju biti takvog kvaliteta da ne utiču nepovoljno na sastav i organoleptička ili druga svojstva uzoraka.
- Ako se uzorci namirnica ili predmeta opšte upotrebe uzimaju radi vršenja mikrobiološke analize, ambalaža i pribor za uzimanje uzoraka moraju biti sterilni. Takvi uzorci stavljaju se, po potrebi, u ohlađene termos-sudove, u ambalažu sa ledom ili u ambalažu sa suvim ledom.
15. Organi uprave nadležni za vršenje nadzora nad zdravstvenom ispravnošću namirnica i predmeta opšte upotrebe moraju raspolagati priborom za uzimanje uzoraka i ambalažom za pakovanje uzoraka namirnica i predmeta opšte upotrebe navedenim u Listi II, koja je odštampana uz ovo uputstvo i čini njegov sastavni dio,
16. Svaki uzorak namirnice, odnosno predmeta opšte upotrebe stavlja se u odgovarajući omotu označava oznakom koja se ne može lako skinuti ili izbrisati, a zatim se na omot utisne službeni pečat ili stavi plomba na način na koji se, bez povrede pečata, odnosno plombe, ne može otvoriti.
- Ako je istovremeno uzeto više uzoraka od iste namirnice ili istog predmeta opšte upotrebe, ti uzorci mogu se stavljati u zajednički omot koji se označava, pečati ili plombira na način iz stava 1. ove tačke.
- Ako lice iz tačke 2. stav 1. ovog uputstva koje je prisustvovalo uzimanju uzoraka to zahtjeva, na svaki primjerak uzetog uzorka utisnuće se i njegov pečat, odnosno staviće se njegova plomba.
17. Ovlašteni radnici dužni su da čuvaju drugi primjerak uzoraka uzetih za vršenje analize namirnica i predmeta opšte upotrebe i da obezbijede njihovo čuvanje pod odgovarajućim uslovima do okončanja postupka, ispitivanja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opšte upotrebe.
18. Ako se analizom uzoraka utvrdi da su namirnice, odnosno predmeti opšte upotrebe, od kojih su uzeti uzorci, ispravni, drugi primjerak uzoraka stavlja se na raspolaganje organizaciji, odnosno licu čije su namirnice, odnosno predmeti od kojih su uzeti uzorci.
- Ako se analizom uzoraka utvrdi da su namirnice, odnosno predmeti opšte upotrebe, od kojih su uzeti uzorci, neispravni, sa drugim primjerkom uzoraka postupa se kao i sa namirnicama, odnosno predmetima opšte upotrebe od kojih su uzorci uzeti.
19. Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu SFRJ“.

LISTA I

A. Najmanja količina uzoraka namirnica

1. Boje za namirnice — originalno pakovanje ili 5 g.
2. Bombone — originalno pakovanje ili najmanje 125 g.
3. Bombone mlečne i slične — originalno pakovanje ili najmanje 250 g.
4. Čaj — originalno pakovanje ili najmanje 100 g.
5. Čokolada — originalno pakovanje ili 200 g.
6. Dijetetski proizvodi — originalno pakovanje ili 250 g.
7. Dvopek — originalno pakovanje ili 250 g.
8. Hleb i pecivo — 1 komad ili više komada najmanje ukupne težine od 250 g.
9. Jaja u ljusci — najmanje 500 g.
10. Jaja u prahu i smrznuti proizvodi od jaja — najmanje 100 g.
11. Kafa — originalno pakovanje ili najmanje 500 g.
12. Kafeni surogat — najmanje 200 g.
13. Kafeni ekstrakt — najmanje 50 g.
14. Kakao — originalno pakovanje ili najmanje 100 g.
15. Keks — originalno pakovanje ili najmanje 500 g.
16. Kocke za supu — 1 komad.
17. Kvasac — originalno pakovanje ili najmanje 100 g.
18. Margarin — originalno pakovanje ili najmanje 150 g.
19. Marmelada, džem, slatko ili kompot — originalno pakovanje ili najmanje 250 g.
20. Maslac (buter) — originalno pakovanje ili najmanje 200 g.
21. Mast — originalno pakovanje ili najmanje 200 g.
22. Med — originalno pakovanje ili najmanje 150 g.
23. Mesni ekstrakt — originalno pakovanje ili najmanje 100 g.
24. Mesne salate — originalno pakovanje ili najmanje 200 g.
25. Mesni naresci — originalno pakovanje ili najmanje 200 g.
26. Meso u četvrtima i većim komadima kao i meso krupne divljači — 500 g. (u jednom komadu koji je zaštićen pripadajućim vezivnim i masnim tkivom. u obliku kocke dužine strana oko 10 cm),
27. Meso konfekcionirano pakovanje — originalno pakovanje težine do 500 g. ili polovina originalnog pakovanja težine preko 500 g.
28. Mljeveno meso i proizvodi — originalno pakovanje težine do 250 g. Ako je nepakovano - najmanje 200 g.
29. Meso živine u trupovima — ceo trup s unutrašnjim organima ili originalno pakovanje.
30. Meso živine konfekcionirano — 1 komad od svake rasječene regije (grudi. leđa, batac i sl.).
31. Meso sitne divljači — 1 trup sa kožom ili perjem.
32. Proizvodi od mesa, hermetički zatvoreni (konzerve i polukonzerve) - 2 do 3 komada
33. Proizvodi od mesa u prirodnim ili vještačkim omotačima (kobasice, rolade i sl.):
 - u parovima užeg dijametra — 2 para,
 - kobasice težine do 1000 g. — 1 komad,
 - šireg dijametra preko 1000 g — 1 kg.
34. Proizvodi od mesa u komadima, dimljeni, sušeni ili termički tretirani:
 - težine do 100 g — ceo taj proizvod, .
 - težine do 3000 g — pola tog proizvoda.
 - težine preko 3000 g — 1 komad težine 500 g (sa pripadajućim vezivnim i masnim tkivom).
35. Mleko ili jogurt — originalno pakovanje ili najmanje 500 ml.
36. Mleko u kantama — 200 ml.
37. Mleko u prahu — originalno pakovanje ili najmanje 100 g.
38. Napici bezalkoholni — originalno pakovanje, ili najmanje 500 ml.
39. Povrće sveže (za ispitivanja na ostatke pesticida):
 - vrlo krupno (glavice kupusa i sl.) — 5 kg,
 - srednje krupno (crveni patlidžan, mrkva, cvekla, salate i sl.) — 1 kg,
 - sitno (mladi grašak, boranija, kao i pečurke i sl.) — 0.5 kg. ,
40. Povrće sušeno — najmanje 200 g.
41. Povrće konzervirano — 2 do 3 pakovanja.
42. Pivo — originalno pakovanje ili najmanje 700 ml.
43. Puding — originalno pakovanje ili najmanje 100 g.
44. Prašak za pecivo — originalno pakovanje ili najmanje 50 g,
45. Poslastičarski kolači — originalno pakovanje ili najmanje 200 g.

46. Pića žestoka alkoholna — originalno pakovanje do najmanje 500 ml.
47. Riba svježa — 200 g, a za ribe maše — cjela riba.
48. Riblji proizvodi — 3 do 5 kutija ili 200 g.
49. Saharin — originalno pakovanje ili najmanje 20 do 30 g.
50. Sirevi — originalno pakovanje do 500 g — ili 1 komad od 500 g.
51. Sirće — originalno pakovanje ili najmanje 200 ml.
52. Sirćetna kiselina — originalno pakovanje ili najmanje 200 ml.
53. Sirupi — originalno pakovanje ili najmanje 300 ml.
54. Sladoled — originalno pakovanje ili najmanje 250 g.
55. Slačica (senf) — originalno pakovanje ili najmanje 100 g.
56. So — originalno pakovanje ili 500 g.
57. Sredstva za konzervisanje — originalno pakovanje ili 5 do 25 g.
58. Šećer — originalno pakovanje ili 100 g.
59. Tjestenine — originalno pakovanje ili najmanje 250 g.
60. Zejtin — originalno pakovanje ili najmanje 500 g.
61. Vanilin šećer — originalno pakovanje ili najmanje 20 g.
62. Vino — originalno pakovanje ili 700 ml.
63. Voćna esencija — originalno pakovanje ili 25 g.
64. Voće sveže (za ispitivanja na ostatke pesticida):
 - krupno — — — — 3 kg,
 - srednje krupo — — — 2 kg,
 - sitno — — — — — 1 kg.
65. Začini u prahu — originalno pakovanje ili 50 g.
66. Zrnasta hrana (perealijske i brašne) — originalno pakovanje do 100 g ili najmanje 1 kg.

Za namirnice koje nisu naznačene u ovoj listi uzorci se uzimaju u količinama i na način koji su predviđeni za srodne namirnice.

B. Najmanja količina uzoraka predmeta opšte upotrebe

1. Metalno posuđe i pribor — po 1 komad ili 100 cm² od svakog predmeta (na primer: 1 šerpa, 1 poklopac, 1 nož, 1 viljuška, 1 kašika itd.).
2. Emajlirano posuđe i pribor — po 3 komada ili 3 X 100 cm² od svakog predmeta.
3. Posuđe i pribor od cementa, gline, keramike, porculana i stakla — po 1 komad od svakog pojedinog predmeta (na primer: 1 činija, 1 slanik, 1 tanjur duboki, 1 tanjur plitki, 1 šolja za kafu itd.).
4. Posuđe i pribor od vještačkih masa i od gume — po 1 komad, odnosno najmanje 100 g ako je masa homogena. Ako je proizvod iz više slojeva (nehomogen), najmanja količina uzoraka iznosi 100 g. onog sloja (mase) kojeg ima najmanje
5. Drveno posuđe — 1 komad ili 100 cm².
6. Pribor od tekstila — 1 komad ili 100 cm².
7. Ambalaža od metala (limenke, tube, boce, kutije, sanduci, kante i sl.) — 3 komada ili 3 X 100 cm².
8. Folije od metala — 100 cm².
9. Ambalaža od vještačkih masa i od gume — najmanje 100 g ili 100 cm².
10. Ambalaža od papira — 100 cm².
11. Ambalaža od keramike, porculana i stakla — po 1 komad od svakog pojedinog predmeta ili 100 cm³.
12. Ambalaža od tekstila — 100 cm².
13. Ambalaža od drveta — 1 komad ili 100 cm².
14. Pomoćna ambalaža — zaštitna (šuške, slama, vještačke mase) — 100 g ili 100 cm².
15. Dječije igračke — 1 komad ili 100 g ako je masa homogena, odnosno po 100 g od svakog sloja ako je masa nehomogena.
16. Ukrasni predmeti — 1 komad ili 100 g ako je masa homogena, odnosno po 100 g od svakog sloja ako je masa nehomogena ili po 100 cm² površine koja je pokrivena ukrasima ili obojena.
17. Sredstva za održavanje lične higijene, njegu; i uljepšavanje lica i tijela, bez obzira na vrstu i oblik proizvoda ili sirovine — najmanje 3 originalna pakovanja, odnosno najmanje 50 g ako tri originalna pakovanja ne iznose 50 g (npr. ruž za usne).
18. Proizvodi za održavanje lične higijene, njegu i uljepšavanje lica i tijela u aerosol-pakovanju — najmanje 4 originalno napunjene boce.

19. Sredstva za održavaše čistoće u domaćinstvu — 1 originalno pakovanje ili najmanje 250 g.
20. Sredstva za održavanje čistoće u domaćinstvu u aerosol-pokopavanju. — 4 originalno napunjene boce.
21. Duvan i duvanske prerađevine — 10 originalnih pakovanja po 20 cigareta, odnosno 200 cigareta ili 200 g duvana.
22. Filter-pisak za cigarete — najmanje 100 g (uzorak se uzima isecanjem šipke sa početka, iz sredine i sa kraja najmanje po 1 cm dužine).
23. Boje, lepila i lakovi koji služe za izradu predmeta opšte upotrebe — 1 originalno pakovanje, odnosno u najmanjoj količini u kojoj je to predviđeno za gotove proizvode od odgovarajućeg materijala.

LISTA II

Pribor i ambalaža za uzimanje uzoraka namirnica i predmeta opšte upotrebe

1. Ručna sonda — trobojac — za uzimanje uzoraka zrnastih namirnica iz vreće.
2. Vagonska sonda — za uzimanje uzoraka zrnastih namirnica u rasutom stanju; iz vagona, brodova i skladišta.
3. Sonda po NOV-u — za uzimanje uzoraka zrnastih namirnica prilikom pretovara, ako se pretovar vrši u vidu mlaza.
4. Sonda za mast, olučasta — za uzimanje uzoraka masti iz buradi i sl., sira u većim komadima, masla, maslaca (butera) itd.
5. Sonda — za uzimanje uzoraka uljanih proizvoda.
6. Sonda — za uzimanje uzoraka duboko smrznutih namirnica.
7. Natega-pumpa — za uzimanje uzoraka namirnica u tečnom stanju.
8. Lopatica metalna.
9. Kuhinjski nož.
10. Makaze obične, skalpel, pinceta.
11. Lupa.
12. Ručni frižider.
13. Termometar rotacioni od — 30°C do 0°C.
14. Termometar rotacioni od 0°C do 37°C.
15. Termos-boce i termos-posuđe.
16. Metalni pečat nadležnog organa uprave.
17. Boce (bele medicinske) od 500 ml sa plutanim zatvaračem.
18. Boce-tegle sa širokim grlom od 500 ml i sa plutanim zatvaračem ili zatvaračem na zavrtanj.
19. Boce (bele medicinske) od 200 ml, sa plutanim zatvaračem ili šlifovanim zatvaračem.
20. Boce-tegllice (bele) od 100 ml, sa širokim grlom i odgovarajućim zatvaračem.
21. Metalne boce od 100 do 200 ml, sa hermetičkim zatvaračem.
22. Plutani zatvarači raznih veličina.
23. Pergamin-papir, mastan u tabacima.
24. Plastične ili aluminijumske folije.
25. Papirnate kese od 0,5, 1, 2 i 3 kg.
26. Kese od plastičnih masa od 0,5, 1, 2 i 3 kg.
27. Pak-papir deblji u tabacima.
28. Kanap za vezivanje, tanji i deblji.
29. Karton u tabaku ili kutije.
30. Vosak za pečačenje ili plomba sa žigom.
31. Lampa špiritusna, sveća ili mali butan-gorionik.
32. Špiritus za gorivo.
34. Gaza hidrofilna, vata pamučna i papirna.
35. Sandučić za slaganje uzoraka (više komada) lako kvarljivih i tečnih namirnica, obložen limom.
36. Specijalne kartonske kutije raznih veličina.
37. Platnene kese od 2 i 5 kg.
38. Platnene vreće (džakovi) — od 50 i 70 kg